

PROWADZIĆ (564) *vb impf i być może pf*

impf (563), *może pf* (1) (*praet*) *ActReg* [w *znacz.* 4.]

o oraz a jasne (w tym w a 13 r. błędne znakowanie).

inf prowadzić (103). ◇ *praes* 1 sg prowadzę (9) [w *tym*: -e (2)]. ◇ 2 sg prowadzisz (6). ◇ 3 sg prowadzi (78). ◇ 1 pl prowadzimy (1). ◇ 2 pl prowadzicie (3). ◇ 3 pl prowadzą (46). ◇ *praet* 1 sg m - m prowadził (4), -m prowadzi(e)ł (1) *ActReg*. ◇ 2 sg m prowadzi(e)ś, -ś prowadził (5). *f* prowadziłaś (1). ◇ 3 sg m prowadził (88), prowadzi(e)ł (1); prowadził : prowadzi(e)ł *ActReg* (3:1). *f* prowadziła (17). *n* prowadziło (3). ◇ 1 pl m *pers* -zmy prowadzili (1) *ActReg*. ◇ 3 pl m *pers* prowadzili (60). *subst* prowadziły (6). ◇ *fut* 1 sg m będę prowadził (1). ◇ 3 sg m będzie prowadził (1) *LatHar*, będzie prowadzić (1) *KołąkSzczęśł*, prowadzić będzie (1) *RejWiz*. *n* będzie prowadziło (1). ◇ 3 pl m *pers* prowadzić będą (1). ◇ *imp* 2 sg prowadź (16), prowadz (15); -dź *RejKup*, *BibRadz*, *OrzQuin*, *MWilKHist*, *BielSjem*, *ArtKanc*, *SkarKaz* (2), *CiekPotr*; -dz *OpecŻyw* (2), *Leop*, *Mącz* (3), *BielSat*, *BudBib*; -dź : -dz *CzechRozm* (1:1), *KochPs* (3:1), *GrabowSet* (1:2), *LatHar* (1:2), *SapEpit* (1:1); ~ - ą- (30), -(a)- (1). ◇ 3 sg niechąj, niech prowadzi (10). ◇ *con* 1 sg m bym prowadził *LatHar* (2), bych prowadził (1) *HistRzym*. ◇ 2 sg m byś prowadził (1). ◇ 3 sg m by prowadził (16), by prowadzi(e)ł (1) *ActReg*. *f* by prowadziła (2). ◇ 3 pl m *pers* by prowadzili (14). ◇ *con praet* 1 sg m bym był prowadził (1). ◇ 3 pl m *pers* by byli prowadzili (1). ◇ *impers praet* prowadz(o)no (8). ◇ *part praes act* prowadząc (37).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI* (dwa z niżej notowanych przyłądów) – *XVIII w.*

1. Iść (a. jechać) z kimś do określonego miejsca; *ducere* *Mącz*, *PolAnt*, *Modrz*, *Calag*, *Vulg*, *Cn*; *deducere* *Vulg*, *PolAnt*, *Mącz*, *Modrz*, *Cn*; *prosequi* *Mącz*, *Modrz*, *Cn*; *abire* *Vulg*, *PolAnt*; *comitari* *Mącz*, *Cn*; *adducere* *Vulg*; *ambulare a. transire facere* *PolAnt*; *ductare* *Mącz*; *agere, trahere* *Calag*; *perductare, praeducere, traducere* *Cn* [w *tym*: kogo (284), co (47)] (348) : *Deducere*, *Prowadzić* / *Doprow(ą)dzić* *Mącz* 96b, 61a, 386a [2 r.]; *Calag* 211b.

Przen (1) : kto się pilnie przypatrzy/ [...] ten będzie mógł fnadnie poznać kościoł Chrištułow práwy to iełt widzialne zgromádzenie ábo zebránie ludzi w Chrištuśie złączonych/ y prowadzić gi przez te wfzytkie księgi *WujNT* 405.

a. O tym, kto idzie (a. jedzie) samodzielnie i z własnej woli: towarzyszyć, odprowadzać (147) : Więc gdy páłterz owce pędził/ Dáleko go lew prowadził *BierEz* Q3v, M3v; *RejWiz* 132; *Leop Act* 17/15; Iełt też ofobne Bráctwo/ ktorego Brácia tych ktorzy fą ośádeni na śmierć/ prowadzą/ ćiefzą/ [...] nápominaią *ReszHoz* 122.

prowadzić przed kogo (1): A gdy ią [panią wziętą do niewoli] wykupiono/ ten iż ią miłował/ Prowadził ią przed woylko *RejZwierz* 44.

prowadzić dokąd (3): a tak gorzko płacząt matka fyna/ na gorę Kalwarie prowadziła *OpecŻyw* 137v, 49; iáko gdy kto ma przyłądz/ prowadzą go ná Rynek álbo ná pole do znáku męki Páńfkiey *GroicPorz* z3v.

Zwroty: »prowadzić do łóznice« (1): *Nuptiales faces, Láne fwiعة s któremi prowadzą do łóznice. Mącz* 252c.

»prowadzić (idącego) na śmierć« [szyk zmienny] (3): *PatKaz III* 128v; *RejPos* [105]v; Wípomni iák obciążonego/ Prowadziłás Syná twego/ Z krzyżem ná śmierć idącego. *LatHar* 498.

»prowadzić z sobą« = *adducere secum* *Vulg* [szyk zmienny] (2): *WujNT Act* 21/16; w niebo wstąpił P. IEZVS, w wielkiej chwale Anyołów y duchow oycow świętych/ ktore z sobą prowadził *SkarKaz* 244a.

Przen: Ciągłe być z kimś, nie odstępować (1) : Ale boiaźn/ y grozą páná prowadzą/ Y z wyfokich páłaców pchąć fye nie dádzą *KochPieś* 18.

α. Dla uhonorowania lub ochrony (113) : *BierEz* F2v; Zaniymi náczyftłła panna ijdzie/ a kroła nieba ij ziemie na ręku nofi/ Anna ią prowadz[i] ij drugie panie nábożné nafladuią. *OpecŻyw* 26, 72, 102v, 182, 184; *RejPs* 68v; Vbrał obraz Tráíánow/ y ná triumph włádził/ A z wielką pocźciwością/ łam pyełzo prowadził. *RejZwierz* 14, 21 v, 32; *BibRadz* 2.Reg 19/40; *BielKron* 72v, 196v, 414v; Ia chcę być twoim towarzyszem bo iełtem Anyoł Boży/ á przyśzedłem ktobie/ ábychcie prowadził. *HistRzym* 28v; Prowadziły go [Jezusa] też niewinne dziátki/ miecąc kwiecie á gáląłki/ znáki niewinności fwoiey/ przed nogi iego. *RejPos* 2v, 2, 2v [3 r.], 4; *BielSpr* 53; W Lokris Pośeł Cefárłki przyiał Krolá wdzięcznie/ S półtorą tyfiąc iezdnych prowadził bełpiecznie. *StryjWjaz* B, A4v, B4v; gdzie bywa bárzo wielkie sług mnoftwo/ [...] tylko co chodzą zá Pánem łwym: kiedy gdzie idzie prowadzą go/ [...] łtoią przed nim/ uśmiecáiąc się *ModrzBaz* 37v; Krolowie Hifzpáńłcj Marćin y Ian y Arágońiki Ferdjnánd/ gdj się tráfíło łami przeciw ie^{mv} przed miáłto prowadząc go wjeżdżáli. *SkarŻyw* 310, 545; *StryjKron* 190, 727; *ReszList* 162; Wyiachał potym Maximilián ze wszytkimi na koniech, prowadził go z Lanemi łwiecami Canclerz przed nim iadąc. *ActReg* 59, 94; *GrochKal* 18; *GosłCast* 53.

prowadzić ku czemu [= w jakim celu] (1): Tám krol Dáryułz powłtawłzy/ pocałował go/ y nápiłáł mu lifty do włzytkich łwych podłkárbiow/ [...] áby znim iecháli y prowadzili go ku budowaniu Ieruzalem. *BudBib* 3.Esdr 4/47.

prowadzić na co [= wprowadzać na objęcie urzędu] (4): *SkarŻyw* 472 [2 r.]; Przeto Xiążętá [...] y wiele Pánow polłkich wziąwłzy pieniędzy z łkárbu koronnego prowadzili Kázimirzá ná Gubernácią Wielkiego Xięłtwá Litewłkiego we dwu tyfiácu koni. *StryjKron* 592; *OrzJan* 13.

prowadzić na co [= do czego] (1): á po Młzy prowadzą go [krolá] ná Máyełtat w pośrzod Kołciołá wczyniony *StryjWjaz* D5v.

prowadzić na co [= w jakim celu] (1): VWażáiąc [...] łłuzby Vrodzónego Prokopá Pieniáżká/ [...] które Rzeczypołpolitéy/ y Krolowi zmárlému Stephanowi/ y nam teraz: ták prowadząc nas do miáłta [...] ná łczęśliwą Koronácią náłzę/ iáko y przeciw nieprzyácielowi Koronnemu czynił *SarnStat* 1207.

prowadzić na co [= dokąd] (1): Záthym Cefarz ze włzytkimi kfiáżęty nowego Rzymłkiego krolá/ ná dom Rzymłki/ to iełt ná Ratułz prowadzili *BielKron* 331.

prowadzić dokąd (20): *OpecŻyw* 41v, 120; A prowadził Ionáthás Krolá áż do rzeki kthorą názywano Eleutherus *Leop* 1.Mach 11/7; Potym nowo obránego Krolá Rzymłkiego do ołtarzá wielkiego prowadzili *BielKron* 330v, 72v, 329, 355; *HistRzym* 27v; *RejPos* 26v, 172v; *BudBib* 1.Mach 11/7; *StryjWjaz* B; Tákci Dawidá przytomność Bożą/ á iego dobrodźieyftw rozmyśłanie/ ku łkakaniu pobudziło/ gdy łkrzynię Bożą do miáłta Iudłkiego prowadzono. *ModrzBaz* 55; Rotmiłtrz chcąc przedsię ludzkość nieiáką po łobie pokázác/ prowadził ią áż do rzeki/ gdzie fye wozic miáłá. *KochWz* 136; *ActReg* 83, 84; A gdyłmy wymiełzkáli one dni/ wyłzedłzy połzłifmy á włzyłcy nas prowadzili z

żonami y z dziatkami aż za miałto *WujNT Act 21/5; SarnStat 1207; SiebRozmyśl K4. Cf prowadzić skąd dokąd.*

prowadzić skąd (4): włytek lud oney ziemie/ prowadził Krol z domu Pánfkiego *BibRadz 2.Par 23/20; ActReg 53. Cf prowadzić skąd dokąd*

prowadzić skąd dokąd (2): Prowadził go Krol Boleław z Gniezná aż do gránic z wielką poćiwością. *BielKron 345; ModrzBaz 39v.*

W charakterystycznych połączeniach: prowadzić z chwałą,, z czcią,, z gędźbą, z pienim, z pocziwością (2), z świecami, z tańcy, z weselim (2), z wiarą; prowadzić bezpiecznie, chwalebnie (2), nabożnie, pieszo, pocziwie, uczciwie, zbrojno; prowadzić w tumultcie.

Zwroty: »prowadzić przez drogę« (1): Ták fię wiele ludzi do niego [św. Piotra Celestyna]/ ktorzy go przez onę drogę prowadzili zbiegáło/ iłz we dnie znim iáchác niemożono. *SkarŻyw 473.*

»pod rękę prowadzić« (1): gdy zsiadła [...] [król] z woza ią zsadził y dokoscioła pod rękę prowadził. *ActReg 83.*

»miedzy sobą prowadzić« (1): Potym dwa Bifikupowie [...] Krolá miedzy sobą prowadzą *StryjWjaz C4v.*

Szereg: »uprzedzać i prowadzić« (1): Ieśli będziecie czynić to co ia wam mowię/ [...] vtrąpię tych ktorzyby was vtrąpię chćieli/ y będzie cię vprzedzać Anioł moy y prowadzić cię. *KołakSzczęśl Bv.*

Przen (24) : Nałladuy ij ty tey milé panny/ a prowadz iey miloſtz nábożnie/ a ona [...] od fyna blogoſławieⁿłtwo vprofi. *OpecŻyw 26v, 39, 41v; Iáko małz prowadzić nyewidomye Páná ſwoiego. RejPos 4 marg.*

a) O Bogu i aniołach: *czuwać nad kimś, opiekować się (zwłaszcza w drodze) (19) :* *RejWiz 155v; A* gdy m go [Aleksander Boga] pytał będęli mógł Azyą otrzymać/ powiedział/ nie wątpi/ ia ciebie będę prowadził y s twoim woſłkiem. *BielKron 125; KochPs 42; KmitaPsal A4v; ZawJeft 23; ten [Bóg] cię niech prowadzi/ Y zdrowo ná brzeg dżiádow twych wyłádi. GrochKal 7; GrabowSet F4; Niechay mię idącego w drogę prowadzi/ błędzące⁸⁰ ná goſćiniec náwodzi/ wracáiącego fię przyimuie LatHar 226, 472.*

prowadzić k komu (1): Mnie tefz ktobie wyłáli Wieſniacy [...] Dáiac tym znác/ że y chłopci rádži Yłz zaś BOG knim twą Miłość prowadzi. *RybWit Cv.*

prowadzić przez co [= którędy] (1): Azałz ono nie Anyoł prowadził Iudith onę panią ſwiętą przez włytki woſłka Holofernuſowe? *RejPos 331v.*

W połączeniach szeregowych (3): CzechRozm 221; Prowadz mię y ratuy y broń (modlitwą twoią) we włytkim/ żeby gory nie wzięł nádemną nieprzyaciél moy. LatHar 47; Prágnałbych [w godzinę śmierci] Anyoła coby mię poſiłał y bronil y prowadził. SkarKaz 423a.

Fraza: »prowadź was Boże prostymi drogami« [w formule pożegnalnej] (2): Prowadz was Panie Boże proſtymi drogámi/ Byſcie ſie ogládáli/ w dobrym zdrowiu s námi. *BielSat I4 [idem: Prowadź] BielSjem 13.*

Zwroty: »[jaką(-imi)] drogą(-ami) prowadzić« = deducere in semitis a. in via PolAnt (2): Nagrodziła [mądrość] ſwiętym pracą ich/ á prowadziła ie dżiwną drogą *BibRadz Sap 10/17, Sap 10/10.*

»do pożądanego końca prowadzić« (1): Pan Bog wŹzechmogący/ łam prawdziwa y wieczna pociecha W.X.M. niech w tym łtanie rządzi/ y do pożądanego końca/ [...] niech prowadzić raczy. *WysKaz*)(3v.

b) *Dawać, powierzać [komu]* (1) : Sliczną Księżnę Boginie w opiekę mu dáią [...]. Przemożnych Rádiwiłow Księżnę mu prowadzą *SapEpit* A2v.

αα. *Z przybywającym do nieba* (21) : *OpecŻyw* 181v, 182; Tu iáwnie prorok dał rozumieć o zmartwyłtaniu páńłkiem [...] iáko tyłiącmi ángiołow y zbiory rołlicznych národow miály go prowadzić *RejPs* 97; *SkarKaz* 242b.

prowadzić do kogo (2): *RejPos* 71v; to był łámych Apołtołow przywiley/ iż łię im P. Iezus przy łmierci vkázował/ y do łiebie ie prowadził *SkarKaz* 552a.

prowadzić dokąd (15): Kryłtus tedy miły Marią matkę łwoię miłá ochotnie obłąpił ij k łobie iá przyiáwłłý/ z łpiéwanijm anielskim do łwé chwály iá prowadził *OpecŻyw* 182, 174v, 178, 179 [2 r.]; *WróbŻółt* V6; A nád owym ráduie á wełeli łie włzythká rzelza mebiełka/ [...] á prowadzą dułyczkę iego do onych wdzięcznych obietnic/ á do onych wdzięcznych przybytkow Abráánowych. *RejPos* 164v; *LatHar* 658, 680; Táme go [*Jezusa*] Aniołowie w niebo prowadzili/ Nie bez wielkiéy poćiechy co ná to pátrzyli *SiebRozmyśl* K3, K4v [2 r.]; y zwoiowawłzy piekło y moc iego/ z tryumphem dułze ony do niebá prowadził. *SkarKaz* 634a, 242b. Cf *prowadzić dokąd przez co*.

prowadzić dokąd przez co (1): O chwále ktorą w kaźdym korze anieli ij włłýtcy łwięci dziewicy Marij czynili/ gdy iá do nieba przez kory anielskie chwálebnie prowadzili *OpecŻywSandR nlb* 6.

W charakterystycznych połączeniach: prowadzić z tryumfem (3), *z uczliwością, z weselim; prowadzić widocznie*.

β. *Uczestniczyć w pogrzebie; exsequi* *Mącz, Calep; efferre Cn* (19) : *RejŻwierc* [238]v; Potomkom teź przyłtoi/ áby onych ktorzi z tego łwiátá łchodzą/ prowadzili nie okazałością bogactw ábo pychy/ ále vcżynkami z miłości pochodzącemi *ModrzBaz* [38]; *SkarŻyw* 108.

prowadzić ku czemu [= w jakim celu] (1): A ciało łwięthey oney białeygłowy z iáłkinie wyięto/ y z wielką vcźciwołcią do Rzymu ku pochowáníu prowadzono. *GórńDworz* Bb3.

prowadzić dokąd (7): ábyłmy gwoli przyiázni ich [*heretyków*] ładney rzeczy nabożeńłtwu y wierze słuźącey nie czynili. [...] do ktorego [*miejsca*] [...] ciało ono/ z wielkim dworu włzytkiego y pánow [...] towarzyłtwem/ prowadził. *SkarKaz* 386a. Cf »do grobu prowadzić«.

prowadzić skąd (1): Tedy łama matuchna [...] głowkę nołila/ Magdalena nogi/ Ián/ Iozeff/ ij Nikodem przodek ciała wzięli/ [...] a ku grobu [...] od krzyża s procełfią prowadzili iłżby go pogrzebli. *OpecŻyw* 157v.

cum inf (1): Rádząc pilnie vpátrować/ Gdy kogo prowadziłł chowác/ Iłz drudzy v drzwi czełaią/ Co cie teź prowadzić máią. *RejŻwierc* [238]v.

W charakterystycznych połączeniach: prowadzić z ceremonijami, z czcią, z pokorą, z processyją(-ami) (2), *z radołcią, z łwiecami, z towarzyłtwem, z tryumfem, z trudnołcią, z uczciwołcią*.

Zwroty: »ciało prowadzić« [szyk zmienny] (7): Lecz Papielź kazał wielce vcźciwy pogrzeb vczynić/ y łam ciało prowadził. *SkarŻyw* 414, 356, 473; *StryjKron* 411; *SiebRozmyśl* K4; *SkarKaz* 386a [2 r.].

»do grobu prowadzić« = *prosequi funus (exsequiarum) Mącz, Cn; exsequi funus, prosequi exsequias funeris Mącz; cohonestare a. comitari exsequias, celebrare a. deducere a. ducere a. producere funus, dare operam funeri, prodire a. venire in funus, comitari honore mortuum Cn* [szyk zmienny] (6): Exequi funus, Vmárłego do grobu prowadzić. *Mącz* 385c, 386a; *HistLan* B4v; ani vmárłych ich do grobu prowadzili/ ani fię w małżeństwo z nimi wdawali. *SkarŻyw* 59; *Calep* 387a; *SiebRozmyśl* K4.

Przen (1) :

Zwrot: »w grob prowadzić« = *towarzyszyć do końca życia* (1): Rozum wynioŝły z Praktyki/ rad vpada: á ktory z boiáźnią Bożą prawdziwy/ ŝczęście trwałe rodzi/ y w grob z dobrą ŝławą prowadzi. *GostGosp* 2.

b. *O tym, kto sam nie mógłby lub nie chciał iść: sprawiać, aby szedł z nim razem do tego samego miejsca* (145) :

prowadzić do kogo (1): Poimał ie [dwi zębraków] y prowadził do S. Antoniná: ktory ie iáko złodzieie vbogich práwých/ zŝukał *SkarŻyw* 413.

a. *O tym, kto ma trudności z chodzeniem: podtrzymywać* (6) : A gdy go miano prowadzić/ wpadł w ciężką niemoc iż w krothkim czáŝie vmárł. *BielKron* 322v; ktora karmiła piersiámi ŝwoiemi Niemówiátko/ [...] iuż z láty zefzlęmi Prowadzi ŝwoię pániá *GosłCast* 23.

Fraza: »ślepy ślepego prowadzi« = *caecus caecum ducit Vulg* (2): A ślepy ieŝliby ślepego prowadził [caecus autem si caeco ducatum praestet]/ obádwi w doł wpádną. *WujNT Matth* 15/14, *Luc* 6/39.

Zwroty: »w drogę [jaką] prowadzić« (1): y przekłęty ktory ślepe w drogę błędną prowadzi. *SkarKaz* 279a.

»prowadzić za ręce« (1): Y wŝtał Száwł z ŝiemie/ á otworzywŝy oczy nic nie widział. A prowadząc go zá ręce/ wwiedli do Dámáŝku. *WujNT Act* 9/8.

β. *O tym, kto nie wie, dokąd lub którędy ma iść: wskazywać cel i drogę do niego* (138) : A tak poŝpiŝayćzie radze Lepieyczy yż was prowadzę Boć błędna do Nieba droga *RejKup* t2, x8v; *LubPs* Sv; Restim ductare est puerorum puellarumque consortis manibus chorum ducere, Rey wodzić rotę prowadzić. *Mącz* 354a; *BudBib Ex* 15/13; Bog tymi ŝłowy nie co innego Moyżefzowi ŝlubował/ iedno to/ iż ŝam z nim iść chciał/ przez znáczne y widome znáki przytomności ŝwey lud on prowadząc *CzechRozm* 17, 51v, 54; opátrz ten lud przełożonym y wodzem/ ktoryby chodził y wchodził przed nimi/ y prowadził ie *SkarŻyw* 500, 490; *KochProp* 8.

prowadzić do kogo (2): Tedj Żyd wziáwŝy zá rękę Theophilá/ prowadził go miedzy ony dworzánj/ áŝ do onego krolá *SkarŻyw* 171, 383.

prowadzić z czego na co (1): Zárázem go opádli, miłóŝciwáć ieŝi, Z goŝpody ná goŝpodę prowadząc po nocy. *CiekPotr* 13.

prowadzić przez co [= *którędy*] (5): Iozeff teŝ ŝtary prowadził iá przez puŝćzć/ láfy/ bory/ ij téŝ kamieniŝtę góry *OpecŻyw* 28; Dzyedę ie prowadziło przez moŝtek wyŝoki *RejWiz* 131v; *BibRadz I* 468d marg; gdy ie [Żydów] Duch Páńŝki prowadził przez ony wody morŝkie. *RejPos* 103v; *BudBib Ps* 136/16.

prowadzić czym (1): Y prowadził ie obłókiem we dnie *BudBib Ps* 78/14.

prowadzić dokąd (22): Iáko go [Jakoba] też prowadził Anyoł w cudzą łtronę. *RejWiz* 156; *CzechRozm* 51v; *KochPs* 62, 166, 212; A mátká wziáwłzy corkę łwoię zá rękę/ prowadziłá iá przed obraz Pána náłzego *SkarŻyw* 224, 101, 260, 334, 429; *MWilKHist* F3v; *StryjKron* 120; *NiemObr* 8; Niechcę cię/ Pietrze/ do Włóch drugi raz prowadzić/ Tráfiłz łam *KochFr* 51; Człowiek chćiwy kazał łye zárázem do ogrodá prowadzić/ y dół łobie vkázác. *KochWz* 140; *ReszHoz* 118, 120; *ReszList* 169, 173; *ActReg* 67; Wziął Piotrá/ Iákubá y Ianá Pan IEZVS, y prowadził ie ná gorę wyłoká *SkarKaz* 117b. Cf »prowadzić do domu«.

prowadzić skąd (1): opuścili przymierze Iehowy Bogá oycow łwych/ ktore połtáwił z nimi gdy ie prowadził z ziemie Micraimłkiey. *BudBib Deut* 29/25.

W porównaniach (2): Prowadziłes iáko drob lud twoy/ ręká Moizéfzá y Aharoná. *BudBib Ps* 77/20, *Is* 63/14.

Zwroty: »prowadzić w dom, do domu« [szyk zmienny] (3;1): *BierEz* E2v; O ziákim go wefelem prowadził w dom ten/ gdzie Apołtołowie náuczáli Chrześcijány *SkarŻyw* 535, 452; Praelat zacny/ po náłze káplány y inne łwieckie pielgrzymy [...] łługę łwego łłáł/ ktorych prowadził do iákiegoł domu *ReszList* 172.

»prowadzić drogá [jaką]« (2): Y prowadził ie prółthá drogá [*ambulare fecit eos per viam rectam*]/ iz przyłzli do miáłtá w ktorem mięłzkáli. *BibRadz Ps* 107/7; *BielSpr* 59.

»prowadzić precz« (1): A gdy mu tego ieden z onych dwu pozwolił/ tedy go przedłię drugi precz prowadził *CzechRozm* 42v.

»prowadzić za rączkę« (1): Priámowého wnuká zá rączkę prowadził/ Myślác żeby okrutnie ze łwiátá go zgłádził. *GórnTroas* 70.

W przen [dokąd] (1) : Tákiemi przywileymi y dáry opátrzywłzy przodki náłze: prowadził ich P. Bog do páłacu dla nich łobliwie zbudowánego: to iełł do Ráiu *SkarŻyw* 260.

Przen (71) : (marg) Przyidzie P. Chryłtus po nas czáfu łmierci. (-) á ty łam niegodne łługi twoie prowadzić chcełz? Dólyć Pánie moy/ iz Anyoły łługi twoie po nas połłełz. *SkarKaz* 552a.

prowadzić na co [= w jakim celu] (1): y po dwu godzinách konáiac rzekłá: owo brát moy ná łád mię Chryłtułow prowadzi, y to mowiác vmárlá. *SkarŻyw* 311.

prowadzić dokąd (1): iuż táł z nimi był Chriłtus/ y onych do łiemie obiecáney prowadził? *CzechRozm* 31.

a) *O Bogu: wskazywać włáściwe postępowanie wiodące do uzyskania zbawienia* (46) : Drogi iego [ludu] widziałem/ á lecze i y/ prowadze go też y oddawam mu poćiechy *BudBib Is* 57/18; *KochPs* 8, 34; vczyńię włzytko co kázełz/ iedno twoiá łáłká niechay mię prowadzi *SkarŻyw* 83; *GrabowSet* G3v; ták mię prowadz/ żebył mię do oney chwały y błogółłáwieńłtwá doprowadził/ ktorey ty wiecznie wzywałz. *LatHar* 40.

prowadzić do czego (6): *RejWiz* 134v; ktorego [*Ducha łw.*] Chriłtuł [!] Pan [...] wylał ná włzyłtkie wybráne Boże [...] / żeby ich ten to duch łwięty do włzelkiey prawdy prowadził *CzechRozm* 216, 175v; *LatHar* 226; IEZV moy prowadz mię do roboty/ y pomagay mi do pokuty/ ábych przyłć do zapłaty mogł. *SkarKaz* 123b. Cf »do końca prowadzić«.

prorowadzić ku czemu (2): wyrwawłfy grzeffnego á vpádłego iáko zgnoiu podwyłffa go y tu ná ziemi y potem w kroleřtwie fwoiem á prorowadzi człowieká ku chwale bożey. *RejPs* 167v; *CzechRozm* 91.

prorowadzić w co [= do czego] (1): Iam iełt owcá błędliwa/ páłterzu łáłkawy/ Szukay iey/ á w kupę fwyh prorowadź łtrožu práwy *GrabowSet* Q4.

prorowadzić przez co (1): Prorowadź mię przez prawdę thwoię/ y náucz mię/ ábowiemeś ty iełt Bog zbáwienia mego *BibRadz Ps* 24/5.

prorowadzić przez co [= którędy] (1): y będzie cię prorowadził [Bóg] przez kráinę nieświádomą/ y przywiedzie do vlic niebieikie⁸⁰ Syonu *LatHar* 279.

prorowadzić dokąd (8): Ták lud twoy iáko owieczki wywodzilz ze włzytkiego/ Prorowadzác ye możnołciá twą ná páłtwífká bełpyeczne *LubPs* R5v, G4v; *RejAp* 39v; *SkarŻyw* 126; *KochMRot* A3; Y nie o to Pána Boga prośić mamy/ iżby po náłzey woli włzyłtko fię nam wiodło/ ále o to/ iżby náłzá wola tám łzłá/ gdzie iá mądrość prorowadzi. *GórnRozm* I4; *SiebRozmyśl* [M2]; Pan IEZVS nie tyło iełt drogą náłzá/ ktory nas tám prorowadzi gdzie łam iełt: ále iełt y prawdą náłzá ktora pochybić nie może. *SkarKaz* 552b.

W porównaniu (1): ACh Pánie Boże ktory rządžilz Kościół fwoy/ prorowadžilz go iáko Owieczki *ArtKanc* I15v.

Fraza: »[czyja] ręka prorowadzi« (1): łámá fie też modliłá Pánu Bogu áby iá iego ręká prorowadziłá/ á zyednáłá to co vmyłliłá dla chwały Bożey. *BielKron* 113v.

Zwroty: »do końca [jakiego] prorowadzić« (1): rácz dobre chęci/ y myłli náłze/ ktorymi nas przez vprzedzáiacą łáłkę obfýłálfz/ przez gotową pomoc do końca łzczęśliwego prorowadzić. *LatHar* 358.

»do siebie prorowadzić« (1): Pánie Boże włzechmogący rácz go [księdza Powodowskiego] łam ná teyże drodze połtáwić y nią go do łiebie prorowadzić. *CzechEp* 73.

»prorowadzić z sobą, za sobą« [szyk zmienny] (1:1): Oto Oblubieniec wálz/ drógę wam záchodži/ A do onéy vliczki niebiełkiéy przywodzi/ A z łobą was ná oné gody łwé prorowadzi *SiebRozmyśl* [M2]; Weźmi mię Pánie IEZV Chryłte zá rękę/ á prorowadź mię zá łobą *SkarKaz* 123a.

»prorowadzić łcieżką, drogą, gościńcem, na gościńec, na drogę, na drodze, po drodze« = deducere super semitas a. in semitam Vulg; per viam a. per semitam ambulare facere, ducere per semitam PolAnt [szyk zmienny] (7:3:23:1:1:1): *WróbŻółt* 22/3, H3v; FOrtunnye mye rácz prorowadzić ná gościńec práwy/ Abych z rołkazánim twoim zgadzał łwoye łpráwy *LubPs* aa6v; *Leop Ps* 118/35; *BibRadz Prov* 8/20; káždego prorowadzić raczy Pan łam drogámi łpráwiedliwołści. *RejPos* 339v; Náucz mię Iehowo drogi twoiey/ á prorowadź mię łciełżką práwołści dla łprzełciwnikow moich. *BudBib Ps* 27/11, *Ier* 2/17; miłóść łwą wíęłłzá przełciw tákemu káždemu łłudze łwoiemu [Bóg] pokázuie/ gdy go ma ná łwey pieczy/ y ná drogę go łwą prorowadzi *CzechRozm* 173v; *KochPs* 180; *CzechEp* 73; Święć fię w nas Imię twe łwięte/ [...] prorowadź ná drodze práwłziwey/ ku człci, ku chwale łławy twey. *ArtKanc* M18v; [do Boga] Prorowadz me vłtá/ po drodze práwłziwey *GrabowSet* K; Rácz mię gościńcem pokoiu twego Bołkiego prorowadzić. *LatHar* 45, 47, 182, 445, 627.

b) Wywierác wpłýw (też złý) na czyjeł postępowanie (20) : Szátan kácerłtwa z łekká prorowadzi *ReszPrz* 8 marg.

prowadzić do kogo (2): A vczyl ié/ do panachriftuła ferca ich smutné a skurfzoné [!] prowadząc MurzHist C; NiemObr 36.

prowadzić do czego (6): Ale ná to rodzicy nie baczą/ miłuiąc fałszywą á świecką miłością dzieci fwoie/ dułze ich trącą/ y do piekła prowadzą. SkarŻyw 63, 573, 581; Iakoż y łam Pan Chriftus: á po tym y włzytkie piłmá Apółstolłkie/ [...] ten cel nám do zbáwienia iáłny/ y łzeroki záleciáią/ y do niego prowadzą CzechEp 120, 118; LatHar +3v.

prowadzić na co (3): KrowObr 13; y Papieżowie tylko wizytkich łędzić máią/ á onych żaden/ choćiaby naigorłżymi byli/ y owłzem choćiaby tyłsiące ludźi ná zátrácenie prowadźili. NiemObr 156. Cf »z sobą prowadzić«.

prowadzić czym (1): PRołżę cię tedy PANie/ zá Káplany Kościoła twego/ áby y náuką y żywotem lud zwierzony łobie/ do niebiełkiey oyczyzny prowadźili. LatHar 95.

prowadzić dokąd (4): Tym łpołobem odpulzcziáią ludźiom grzechy y niebiołá otwariáią/ prowadząc ie przez wiárę Chryłtułową do krolełtwá Bożego. WujJudConf 88; CzechRozm 56v; Czárt mi z gory łwey łwiát y chwałę iego vkázuie/ y do łłżby mię łwoiey y piekła prowadźi. SkarKaz 123b, 280b.

Zwroty: »[jaką a. czego] drogą prowadzić« (2): SkarŻyw 573; Połcił Moyzełż gdy miał brác zakon y práwá od Pána Bogá/ ktoremiby ludźie łobie poruczone drogámi łpráwiłłwołłci/ y życia pobożnego prowadźił SkarKaz 119a.

»za sobą, z sobą prowadzić« [w tym: na co (1)] (2:1): Ták wy tełż to tżynicie/ y tym cukrem trućinę połypánym/ ludzi prołte truećie/ łowicie/ y ná potępienie wietzne s łobą prowadźicie. KrowObr 219, 202; BibRadz *2v.

Szeregi: »napominać i prowadzić« (1): [Pismo Św] nie do czego inłżego nas włżędy nápomina y prowadźi/ iedno do znáiołłłci Bogá y Chriftułá CzechEp 118.

»prowadzić i wabić« (1): Y tą iełłt pierwłża przyczyná wydánia tych kłáżek/ ktore cię do opifáney teraz dwoiákiey powinłłłci łnádnieyłże⁸⁰ odpráwowánia y prowadźić y wabić mogá LatHar +3v.

»wiełł i prowadzić« (1): łámi łiebie y inłże ludzie ná pothępienie wietzne wiedziece/ y prowadźicie. KrowObr 13.

c) *Przygotowywać na przyjęcie Chrystusa [do kogo]* (2) : KromRozm III B5; Poniewáłż vrząd iego [zakonu Mojżeszowego] niektory inny był/ tylko áby lud on Izráelłki cięlełny/ iáko iedny dziatki (ná kłżtałłt pedágogá) do Mefyálzá prowadźił. CzechRozm 86.

αα. *O zwierzętach [co (żywotne)]* (3) : Temu [pasterzowi] odźwierny otwiera/ á owce łłucháią głófu iego/ y názywa owieczki łwe miánowicie/ á prowadźi ie. BibRadz Ioann 10/3; y trafiłł łię/ iłż tym czáłem piekarz onego Piotrá mułá/ z chlebem prowadźił/ á łam Pan zá nim łzedł SkarŻyw 98.

Szereg: »uczyć i prowadzić« (1): Ten był obyczay v Żydow/ y v innych narodow: ktory znáczy/ iłż páłterz ma owce vczyc/ y prowadźić; á nie owce páłterzá. WujNT 349.

ββ. *Prowadzącym jest zjawisko świetlne, często nadprzyrodzone* (12) : BielKron 39v; Prot A4v; áno cie łłóńcze ogrzewa/ áno cie miełiác w niewidomey nocy prowadźi RejAp 54; Y dał im P. Bog łwietyy łłup wnocy/ ktory ie prowadźił. SkarŻyw 481; WujNT Math 2/9, s. 603.

prowadzić do kogo (1): [Hugo] miał [...] przez ten widzenie/ iż na jednej puszcy mieszkanie mu P. B. budował/ a siedm go gwiazd do niego prowadziło. *SkarŻyw* 291.

prowadzić dokąd (4): Bo skoro wyszli z miast/ wnet nie im wskazali żadną gwiazd/ y prowadzili je aż do samego Bethleem. *RejPos* [36]v, [36]; *SkarJedn* 8; *SiebRozmyśl* G.

Przen (1) : Lecz ona miała nie była materialna/ ale była miała duchowna/ która zawsze przy nich była/ y prowadzili je/ y wszystkim im potrzeb dodawali. *WujNT* 602.

c. *Zmuszać, stosować przemoc wobec kogoś, kto sam nie chciałby pójść* (41) : Jezus kiedy gdy chciał mówić/ ieli go żydowie rychło prowadzili/ targując [!] ieli go rwać i bit. *OpecŻyw* 117v; *RejWiz* 192; *SkarŻyw* 300, 444; *ActReg* 95; *SiebRozmyśl* H2; Skoro nam pan rozkazał [...] Władzić go [Józefa] [...] strach mię wnet zdiął [...]. Nie śmiałem nie go y iść/ nawet y prowadzić jako nieufanowanie *GosłCast* 73.

prowadzić do kogo (3): On [król] gdy się ociągał/ święty Dunstamus włożył nań koronę/ y za rękę go wzięwszy/ do Panów prowadził. *SkarŻyw* 509; Związawszy do Annasza w nocy prowadzili. *LatHar* 520; *SiebRozmyśl* D.

prowadzić do czego (1): Jedenaście drogą swoją była o moją namilży Pame Iezu Krycie/ kiedy cię prowadzili do onego łotka na którym cię poładzili *SiebRozmyśl* C4v.

[*prowadzić ku czemu*: wzięli go [chłopa] wespół z oną jego siostrą i prowadzili ku mostowi. *ZapWpolActAdv* 1548 204/200v.]

prowadzić na co [= *w jakim celu*] (1): Gdy od Litewskiego Wojska poimana była [zakonnica]/ a jeden ją iuż na odcięcie Pannieństwa prowadził: prosił się pilnie/ aby jej czystość wczcił *SkarŻyw* 162.

prowadzić przez co [= *którędy*] (3): *OpecŻyw* [123]; A gdy cię prowadzili przez oną wodę Cedrową/ wpadłeś na twarz swoją o moją namilży Pannie Iezu Krycie *SiebRozmyśl* B3v, H3v.

prowadzić dokąd (11): *BierEz* Bv; Albo kiedy nie o co pijanice wadzą/ Albo za łeb pod ławę [tj. przed ławników] do rady prowadzą. *RejWiz* 168; *HistHel* C2; Tedy z gniewem obnażyć fromotnie panniekę kazał/ y do domu nieładnego prowadzić. *SkarŻyw* 69, 428; *WujNT Luc* 22/54, *Act* 23/31. Cf *prowadzić od kogo dokąd*; »do więzienia prowadzić«.

prowadzić od kogo dokąd (1): Prowadzili tedy Iesufą od Kaiphasza na ratuż. (*marg*) do pałacu, gdzie Piłat mieszkał y ładził. (–) *WujNT Ioann* 18/28.

prowadzić skąd (2): *OpecŻyw* 135v; A z miast go prowadząc krzyżem obciążono. *LatHar* 307.

Ze zdaniem celowym (4): Tym go rychło prowadzili/ Aby go z miasta zrzucili. *BierEz* H, Bv; *OpecŻyw* 117; Wład świecki w nocy poimał dwu kapłanów na grzechu: y niemogąc ich karać/ tą ich zelżywością karał/ iż je we dnie ztrąbami do Biskupa aby je tam karał/ prowadzono. *SkarŻyw* 413.

W porównaniu (1): O z jaką to żalostí y łes wylaniem mówił/ y wspominał Apostoł: gdy mu na myśl przychodziła/ onych zabitych świętobliwość/ niewinność/ cierpliwość/ cihość: gdy je jako bórki na zakłócie prowadził *SkarŻyw* 81.

Zwroty: »przez [jaką] drogę, [jaką] drogą, po drodze [przez co] prowadzić« [szyk zmienny] (1:1:1): GDy śpanem Iezusem niewierni żydowie wysłali fromotnie go po drodze przez miasto Ieruzalem do Piłata prowadzili *OpecŻyw* [123]; y szedłeś między onymi złośliwymi kąt/ którzy cię prowadzili przez oną wszystkie drogę/ białą y policzkując twarz swoją naswiecili *SiebRozmyśl* C3; Gdy dwu na

śmierć ośadzą/ á iednego proftą drogą á drugiego krzywą y dálszą prowadzą: nie wiele ma nád tego ten co dálszą drogą idzie. *SkarKaz* 387a.

»prowadzić w niewolą« (1): Ná on čás Gottowie/ Wandalowie/ Hunnowie/ mizernie Fráncufką ziemię woiowali: [...] męże pobiwszy żony ich wniewolą prowadzili *SkarŻyw* 528.

»do więzienia, do ciemnice prowadzić« = *ducere in carcerem a. in vincula Cn* (2:1): Bo tho iuż bywa lekkość niemála/ [...] gdy Ceklarze kogo obftapia/ á potym go nie potćiwie do więzienia prowadzą *GroicPorz* cc4; *SkarŻyw* 304; Piąta drogą twoiá była o moy namilfzy dobrodzieiu/ kiedy cie oni złośliwi żydowie do onéy ciemnice prowadzili *SiebRozmyśl* C.

Przen (2) : Włtęmpuyąc wzgorę nyewolniki yęte prowadził *KromRozm III* M5.

W porównaniu (1): Ták fię prowadzić dáią grzechowi márnemu/ Iáko Woł ná zabicie *KołakSzczęśl* A4.

α. *Pędzić zwierzęta* [co (żywotne)] (3) : Wracał fię [*Herkules*] do Grecyey [...]/ Prowadząc onę zdobycz [owce i bydło] y woienne plony. *KlonWor* 22.

prowadzić przez co (1): A posłowie przysiędze rzeczy należące: Dwoje owiec i wino serce weselące Prowadzili przez miasto *KochMon* 28.

prowadzić dokąd (1): Prowadził opák złodziey one śliczne plony/ Do łotrowskich fzałáfzow ciągnąc zá ogony. *KlonWor* 23.

d. *Dowodzić wojskiem* (7) : *SkarŻyw* 502; Zás Iwan Boreikowic prowadził Smolniany/ Olelko Włodmirowic wiodł fwoie Kijany. *StryjKron* 517.

prowadzić po czym [= *którędy*] (1): Benádád krol Syriyfki/ [...] Infzych krolow trzydzyeści/ y dwa był zgromádził/ Ty wftyki po kroleřtwach/ woiuąc prowadził. *HistHel* C4v.

prowadzić dokąd (1): bo ie [roty] gotowizną przesypuią, gdyfz sam ztych kraioy legiones iakieř znowu pod Crakow prowadzić myślą. *ActReg* 48.

Zwrot: »wojsko prowadzić« = *ducere exercitum Calag, Cn; agere a. trahere agmina, ducere aciem a. agmina a. cohortem a. legiones Calag* (2): Bo kiedy Czeńarz Turecki [...] żadał go oto áby mógl Woysko fwe przeciwko nieprzyacielowi iego Mořkiewřkiemu/ przez polá y grunt Coronny prowadzić. Pan náfz niebořczyk. Nietylo że tego dopuścić niechćiał/ ále teřz [...] *BiałKaz* Mv; *Calag* 317b.

Przen (1) : Gdy [řwięci] ná rořkazanie fług y przyaciól Bořych [...] woyská wielkie ślepią/ y prowadzą gdzie chcą. ogień zniebá ná złe řpufzczáią/ [...] y wizytko co chcą v Pána řwego iednáią. *SkarŻyw* A3.

e. *O ptakach i pszczołach: lecąc otaczać stadem lub rojem* (2) :

W porównaniach (2): a im fię ptacy złátuią około niego[orła] fłużąc mu á prowadząc go kędy fię iedno obroćci. *RejZwierc* 102; Przybliża fię Krol od Bogá zřządzony: Ludzie fię/ przy nim/ iáko pľczcoły zdádzą/ Gdy řwego wodzá w nowy vl prowadzą. *GrochKal* 25.

2. *Skierowywać, posyłać (niekoniecznie udając się razem z wysłanym)* [kogo, co] (8) :

prowadzić do czego [= *w jakim celu*] (1): tám dźiatki Chřiřtyáńskie pirwey vcżono/ y w wierze ćwicżono/ [...] á potym wyucżonych do chrřtu prowadżono *NiemObr* 147.

prowadzić na co (1): *KlonWor* 13 cf *W przen.*

prowadzić dokąd (2): *Oczko* 26; Zleby pewnie było/ kiedyby ie [świadków] táknágotowano [!]/ iáko ie teraz gotuią/ y ná pámięć co máią mowić vczą/ do łádu prowadzić miano. *GórnRozm* H2.

cum inf (1): Mówię tylko o cieplicznych [wodach]/ do których chorého leczyc fye prowadząc/ kómpléxiéy fye iego przypátrzywłzy *Oczko* 26.

W przen (1) : Iako Strátokleſowi Dromoclides radził/ Gdy go ná takie żniwo [tj. na trybunę oratorską] łákomie prowadził. *KlonWor* 13.

Przen (4) : Toli ieſt ogień ón nieugálzóny Złotého łóńcá/ które nieſkóńczóny Bięg bieżąc wrotné od początku ſwiátá Prowadzi látá? *KochPieś* 11; [*KołąkWiek* A2].

prowadzić do kogo (1): Korneliuſzá obiáwienie Boſkie do Piotrá prowadziło. *SkarŻyw* 213.

Zwrot: »prowadzić do [jakiego] końca« (1): Ktore [lata] ſwiát wielki pod iálnym złotego łóńcá Kołem/ prowadzą do pewnego końca. *WitoſłLut* A5v.

a) *Wyznaczać drogę ciałom niebieskim* (1) :

Zwrot: »prowadzić do zachodu« (1): Ty niepoſcignioného łóńcá lámpę wdzięczną Prowadziłſ do zachodu *KochPs* 155.

3. *Transportować; adducere PolAnt; ducere JanStat* [co] (12) : Acz idąc ná doł/ nie potrzebne máłzty/ Możelſz ták bez nich prowadzić fwe łáłzty. *KlonFlis* E4v, F4v.

prowadzić do kogo (1): zá łobą nieſć dáry owſzem vmyſłili. Pſzenice trzy łá wozow/ tátárki ták wiele/ Ktore do nich y rzeczy prowadzili ſmieie. *KmitaSpit* C5.

prowadzić po czym (1): Ale iſz trzebá ná prętkiey podwodzie/ Y wozy z końmi prowadzić po wodzie *KlonFlis* C3v.

prowadzić dokąd (5): *BudBib* 1.*Esdr* 3/7; Oboz wſzyłtek wzięli/ y Dział wielkich 50. krom máłych y ręczney ſtrzelby/ To wſzyłtko z triumphem do Krákówá prowadzono. *StryjKron* 757; *SarnStat* 293, 511; *KlonFlis* C4v.

prowadzić skąd (2): A (potym) dáli srebro mulárzom/ y (innym) rzemieſlnikom/ [...] áby prowadzili drzewo Cedrowe z Lewanu do morzá láfo(nłkiego) *BudBib* 1.*Esdr* 3/7; *SarnStat* 511. [Cf teſz **1.c.aa.** *prowadzić przez co KochMon* 28.]

Zwrot: »prowadzić z sobą« (1): A tęby ſtrawę wypráwieni/ [...] kołáfami z łobą prowadzić mogli/ iáko teſz y Turcy ná wielbłádách noſzą *GrabPospR* M3v.

Szereg: »prowadzić i wozić« (1): żeby łámi kupcy Niemieccy ſwoie rzeczy y kupić/ ták do Polłki/ iáko y z Polłki prowadzili y wożili [*ducant et vehant JanStat* 1038]. *SarnStat* 511.

W przen [dokąd] (1) : Te záſ żołádky prowadzą do Gdańłká Poty cnych kmiotkow/ á ráczey do Chłáńłká. *KlonFlis* C4v.

Przen (1) :

Fraza: »co nam [losy] prowadzą« = *co się z nami stanie* (1): Ráczey pátrzaemy dáley co nam lofy dádzą/ Od Bogá wſzechmogácego/ y co nam prowadzą. *KołąkCath* C.

[Cf teſz **1.c.aa.** *KlonWor* 22.]

a. *Ciągnąć sieć* [skąd] (1) : Ribitwi gdy ryby łowili/ Sieć łwá z wody prowadzili *BierEz* 13.

4. *impf i może pf Sprowadzać (sprowadzić) [kogo, co dokąd] (2)* : który [arcyksiążę Maksymilian] yztemi cogo prowadzili do Korony, [...] tkwił ieszcze prawie nad nami w Rptą Zamki posiadając ActReg 133.

prowadzić skąd (1): tám Rzymiánie pogáni mieřzkáli/ czego łą znáki wielkie iáko napify Rzymfkie ná kámieniu wielkim á drogim/ ktore z dáleká do Niemiec prowadzili. BielKron 285.

5. *Doprowadzać wodę [co] (7)* :

Zwrot: »prowadzić wodę« [w tym: dokąd (3), skąd (1)] = *diducere aquam* Mącz; *corrivare a. deducere a. derivare a. ducere a. perducere aquam, deducere rivos* Cn [szyk zmienny] (3): Derivo, Prowadzę wodę z kąd/ álbo do kádkolwiek. Mącz 356d, 96c; Tákże też mieli wfwey mocy/ rury mieyfkie/ ktoremi wodę do miáftá prowadzono [*aquae item ductibus*] ModrzBaz 35.

Przen (4) :

prowadzić przez co (1): gdyż tákie pićie [wody cieplicznej]/ nie wfzyftkiém/ ále pewném chorobam tylko/ pomoc może: a miánowicie tym/ przez które ie náturá prowadzi/ płócząc muł Oczko 22v.

prowadzić w jakim kierunku (1): á ci/ których wentrikuł dobrze wypurgowany chćiwie wodę przymuie/ y wnet iá ná dół prowadzi nic niemiészaiąc niech lámę piją Oczko 20v.

Zwroty: »prowadzić [co] za sobą« (1): kiedy żołádek przymowác niechce/ á wodá w niém łtoi/ przydawaią do piérwżégo háuřtu [...]/ coby potrzeba pokazáć/ áby ták piérwży rychło pořtąpił/ á drugiego zá fobą prowadził Oczko 20v.

[»wodę na swój młyn prowadzić« = *działać na własną korzyść*: Więc y Bożego práwá y Koronnego/ włáśnie nierozumiejác/ [...] zewřzád wodę ná fwoy młyn [autor *Upominania*] mizernie prowadzi á fortelnie ciágnie. Respons przedm A2v.]

»prowadzić wody« (1): [Narew] Przy fwoim łádzie daleko fię wieřza/ Niřli fię z wiřlną máćicą pomieřza/ Stroną prowadzi niř Przyidzie do zgody/ Swe brudne wody. KlonFlis F4.

[Szereg: »prowadzić a ciágnąć«: Respons przedm A2v cf »wodę na swój młyn prowadzić«.]

6. *Kierować pojazdem, statkiem [co] (10)* : Mącz 467a; Nie ieden Menelaus o żonę fye wádzil: Nie piérwży Agámemnnon tyřiąc naw prowadził. KochMuza 27.

prowadzić skąd (1): Tymże też vřciem vyřrzyřł áno gory/ Hániębne z gárcow niołá wodne fory/ Ktore prowadzi z Bydgořci zdunowie KlonFlis G2v.

W porównaniu (1): Y płynie fobie [ryba *nautilus*] by co řtátecznego/ Iák Bořman gdy co prowadzi k rzeczno. KlonFlis E4.

Przen (6) : iuř żágiel rořpięty/ Nawy znouu prowadził KochPam 85; Po morzu/ okręt nie ieden żegluie/ Ma myřł też/ żádzá nie iednę/ prowadzi GrabowSet Lv; KlonFlis E2v.

a) *O koniach Febusa (3)* :

prowadzić w jakim kierunku (1): Ktory [Phaeton] ná Apollonie Oycu řwym rodzonym Wymogł/ żeby Słoneczne iářnořwietne konie Z ieden dzień mogł prowadzi ku zachodniey řtronie. RybGęřli Cv.

Frazy: peryfr. »tam gdzie prowadzi konie swe Febus« = *po całym świecie (1)*: Znáćne ktorých [Radziwiłłów] pořtěpki Orzeł přętkolotny/ Zánióřł tám gdzie prowadzi konie řwe ochotny Phoebus SapEpit A2v.

peryfr. »Febus konie do morza prowadził« = *był wieczór* (1): Iufz Phebus tchniące Konie do Morzá prowadził/ A Hełperus też chmury obłoczne zgromadził *StryjKron* 622.

7. *Postępować jakoś, zajmować się czymś; wykonywać określone działanie; insistere* *Mącz, Cn; prosequi* *Vulg; continuare, pergere, persequi, urgere* *Cn* [w tym: *co* (54), *jak* (27)] (60) : Aliquod negotium insistere, Konąć/ prowadzić przed się. *Mącz* 397a, 331c, 468d, 496d; *GórnDworz* M3v; *CzechRozm* 152; *KarnNap* G3; z ich [Kardynałów] towarzysztwem/ swoie nabożeństwo w pałacach Papieſkich prowadził. *SkarŻyw* 473, 309; *CzechEp* 86; *NiemObr* 30 [2 r.], 54; *ActReg* 78; *Phil* B3; *GrabowSet* T4v; wſzyſcy którzy ieno prowadzić y przyczyniać gruntów nieumieją/ fą ludźmi wzgárdzonými/ lekkiými/ y porzuconými *OrzJan* 52; *SapEpit* B3v; *KlonWor* 57.

prorowadzić do czego [= *kontynuować*] (1): Y tak aż do odpráwienia ſzeſćdzieſiát Zdrowych Máryi/ nabożeństwo ſwe prowadzić *LatHar* 525.

prorowadzić z czego [= *opierać się na czym*] (1): o którym [*przodku litewskim*] tak wiele Hiſtorikow ſwiádczy/ y o którym też Látopiſzcze ſtáre/ [...] z pewney y iſtotney rzeczy/ rzecz iſtotną prowadzą *StryjKron* 59.

prorowadzić skąd [= *opierać się na czym*] (1): Aby ſtąd prowadzili [*nowowiernicy*] rozliczne ſwe błędy/ ktoremi ludzie zwodzą/ twierdząc/ iż krzeſt nie gładzi grzechow *WujNT* 13.

W porównaniu (1): Ian [...] wnet zaráz porządkiem ſwym iáko po ſznurku rzecz ſwą prowadząc od Abráhámá aż do Iozefá małżonká Máryey/ z ktorey ſię národził opiſuie *CzechEp* 302.

Zwroty: »prorowadzić kupią, handel« [*szyk zmienny*] (2:1): Quaestum facere, Hándel nieyáki prowadzić dla zisku przekupniem być. *Mącz* 336c; Niedźiwuyże ſie temu/ iż ci wſzyſcy łupią/ Káždy zá loſem idzie prowadząc ſwą kupią. *BielSat* C3 [*idem*] *BielRozm* 20.

»[*przed kim*] rzecz ſwą prowadzić« = *procesować się* (1): ále one nędzniki ktorzy by też więc byli przed Tátáry rzecz ſwą prowadzili [*causam dixissent*]/ oſádzono by ie było niewinnemi: te on ná ſmierć zdał. *Leop 2.Mach* 4/47.

»rzecz(y), sprawę prowadzić« [w tym: rzecz a sprawę (1); sw(oj)e (4), o co (1)] = *causam prosequi* *Vulg; insistere munus a. negotium* *Cn* [*szyk zmienny*] (6:4): A tak bárzo prętko nieſpráwiedliwe karánie podięli/ ktorzy o miáſto/ o lud/ y o naczynie koſciółá boże⁸⁰ rzecz á ſpráwę prowadzili. *Leop 2.Mach* 4/48; Gdzieſ ty więc RADZIWILE w téy ſpólnéy potrzebie Y przodków ſwoich ſławnych náwet y ſam ſiebie Niewydałſ/ ále [...] Prowadziłſ do kónicá rzeczy tryby ſwými *KochJez* A4; *NiemObr* 154; *ActReg* 55, 79 [2 r.], 107; [*Mieczysław III Stary*] TEn w okrucieństwie prowadził ſwe ſpráwy, Nie ſtrzegąc práwá, ni Polſkiey wſtáwy. *KlonKr* Dv; *SapEpit* B3v.

»sąd prowadzić« (1): Thámże go [*króla*] ná Máyeſtat Arcybiſkup wádział/ Aby w boiáźni Bożey fąd ná nim prowadził. *StryjWjaz* C3v.

»wiek (żywota) prowadzić« = *żyć* [w tym: *jaki* (2), *gdzie* (1)] [*szyk zmienny*] (3): bym też nadofkonáley niepewny y krotki wiek żywotá mego prowadził *LatHar* 643; Po wierzchu ziemie z przyrodzenia człowiek Pod iálnym niebem/ niech prowadzi ſwoy wiek *KlonFlis* C2v; *KlonWor* 69.

»wojnę prowadzić« (1): nie tylko iedná ſektá z drugą wojnę wiedzie: ále y w iednym do^{mw}/ inną fyn mną oćiec / [...] mną czeładká prowadzi. *SkarJedn* 20.

»żywot prowadzić« [*w tym: jaki (4), gdzie (2)*] = *vivere vitam Mącz, Cn; aetatem extendere Mącz; agitare a. agere a. degere a. ducere a. propagare a. traducere a. transigere vitam, esse a. commorari in vita Cn* [szyk zmienny] (13): *Mącz* 444d, 500c; *CzechRozm* 71v; y obrawłzy łobie ieden wyłep/ ná nim Anielfki żywot prowadził *SkarŻyw* 300, 30, 56, 580; *ReszHoz* 137; day mi to/ ábym takim łpołobem łwoy żywot prowadził/ żebyś rzekł do mnie/ w godzinę śmierci moiey: dziś zemną bądźiełz w niebie. *LatHar* 282,42; *WysKaz* 48; *CiekPotr* 43; Delicye opuścić/ á prowadzić łrogi Żywot/ iák potrzebuie łpołob támtey drogi. *KlonWor* 53.

Przen (1) :

Zwrot: »kupiectwo prowadzi« (1): Cić łą Epikurowie [...]. Ktorzy [...] żywot nie pobożny wiodą/ y kupiectwo wltawiczne w budach łwych prowadzą tymi to dufzami. *GrzegŚm* [A2]v.

a. *Zmierzać w działaniu do określonego celu, chcieć coś osiągnąć* (5) :

Zwroty: »ku [jakiemu] końcu, do [jakiego] kresu, ku kresowi prowadzić« (3:1:1): *BibRadz* *2v; aby człowiek łobie obrał pewny koniec/ ku ktoremu prowadzić myłli łwe/ y łprawy ma/ á ten żeby był prawdziwie dobry *Górndworz* Ee3v, Ee3v, Kk6v; *ReszPrz* 8.

»rzecz swoją prowadzić« (1): Boć do tego krefu łzatan rzecz łwoię/ iáko po łtopniách/ prowadzi *ReszPrz* 8.

»żywoty prowadzić« (1): Bo ztąd przypátrzy łię pierwey káždy temu krefowi/ ku ktoremu prze zbáwienie náłze wieczne łiebie y żywoty náłze prowadzić mamy. *BibRadz* *2v.

8. *Zarządzać, kierować; przen* [co] (4) : Życzcie mu pánowania długo łzczęśliwego/ A niechay Pan prowadzi dobry żywot iego. *KmitaPsal* A5v.

prowadzić ku czemu (1): Bo Náturá ielt ludzka iák gołpodarz práwie/ Ktora włyłtko prowadzi/ ku łepłzey napráwie. *KołakCath* C3.

W połączeniu szeregowym (1): [Bóg] Fundował od początku Kołcioł łwoy [...]/ tenże łpráwował/ prowadził/ y záchowywał przez Doktory y Pálterze. *RejPosRozpr* c3.

Zwrot: »prowadzić do [jakiego] kresu« (1): Który [Bóg] włyłtki tve łprawy záwždy zwyłk prowadzić Do łzczęśliwego krefu *KochDryas* A2v.

9. *Omawiać temat; dicere Mącz, Cn; agere Mącz* [*w tym: co (69)*] (73) : *OrzQuin* E; Niewiem M. pánie będełi iuż miał czo prowadzić. *Górndworz* Ov, Z; iákie miedzy nędznikámi łpory/ rołterki/ zwády? gdy káždy łwe wyznánie po łwemu prowadzi *WuļJud* 132v; *CzechRozm* 83; *SkarŻyw* 336; *CzechEp* 149, 206, 209, 290; *NiemObr* 10, 36, 52, 122; *SapEpit* A3.

prowadzić od czego do czego (1): wżywał árgumentu/ od mnieyłzey rzeczy/ do wyełłzey prowadząc *NiemObr* 101.

Zwroty: »dalej, do końca, ku końcu, do ostatka prowadzić« [*w tym: rzecz (9)*] = *kontynuować; praefari, pergere reliqua Mącz* [szyk zmienny] (8:4:1:1): *Mącz* 119a, 350d; Przeto ia iuż wltápię/ áby oni rzecz záczątą do końca prowadzili. *Górndworz* Ii8v, K, O, Q5v, Eev, Ff5v, L18; *CzechEp* 380; *KochJez* A3; Dáley prowadząc rzecz łwą Chriłtus pan/ ták mowi. [...] *NiemObr* 107; *Górntroas* 30; Ale iuż do ołtátká prowadź iákoł począt. *CiekPotr* 12.

»rzecz, [mowę] prowadzić« [*w tym: swoją (a. swą) (15), jaką (2), przeciw komu (1), z kim (1); jak (13), z przytoczeniem z zapowiednikami zespolenia: tak(o) (6), w ten sposób (1)*] = *dicere Mącz, Cn*

[szyk zmienny] (41): Nie słuchay nigdy pochlebcę: Acz ci cudnie rzecz prowadzi/ Ale cię nákoniec zdrádzi. *BierEz* K3; Ale iże Słowotworowi wšytcy mowićz dozwolili/ on tedy przytápiwšy iáł tako rzecz prowadzić: [...] *ForCnR* B4; *GliczKsiąż* H5v; *KochZuz* A4; Hyperbolicus, Kto zwykł tákowym obyczáyem rzecz prowadzić/ przylgác [!]. *Mącz* 160d, 5c, 10a, 64d, 446c, 505b; áby [dworzanin] z vczonym o kfięgach/ á z żołnierzem o wojnie/ rzecz prowadził *Górndworz* I7v, D7v, L2, N8, O4v, X2; *CzechRozm* 19v [2 r.], 81v; á Epiphaniusz nic ná iego niewcześnie fłowá niebacząc/ rzecz fwoię o rzeczách duchownych prowadził. *SkarŻyw* 454; Tu niech káždy baczy iáko fię w tym *X(iqdz)* *K(anonik)* fám z fobą zgadza/ raz ták á drugi inák rzecz fwą prowadząc *CzechEp* 175, 148, 180, 199, 202, 306 (8); *RybGęśli* B4; trudno z pánem/ á/ gdzie nielitościwa Páni iefcze/ iákóž rzecz przeciw niéy prowadzić? Gdzie iedná fałszna lzá/ może więcéy fpráwić Niž fto przyśiąg *GosłCast* 72, 49; [Dayże iuž tym fzynkarkóm pokóy/ á do końcá Mowę prowadz *Albertus* B4]. Cf »dalej prowadzić«; *Szereg*.

»swoję (a. swą), swe prowadzić« (5:1): A pan Myřzkowřki w tym czeřie odpoczynie/ áby záfię/ gdy w.m. rzecz około trefnořci odpráwiřz/ do końcá fwoię prowadzić mogł. *Górndworz* O, Gv, P4v; z błędu w drugi błád pořtępuiá/ y dla zgody błádzącym nieco pozwaláią/ á wřzákžę przedřię fwą prowadzą. *WujJud* 255v; Iná rzecz gdyby zdánia były przeciřwne [...] ále gdy nie zprzeciřwienia niemáľz/ á ieden drugiego nie gániác/ fwe prowadzi/ [...] nieiefł żadna niezgodá *SkarŻyw* 538; *GosłCast* 36.

Szereg: »mowić a prowadzić rzecz« (1): Exegematicon poema didtur, Gdzie tylko fám poeta mówi á prowadzi rzecz króm którey perfony w wodzenia. *Mącz* 110c.

W przen (1) : To/ co dáléy prowadzić myřłá moię řtrony/ Wieku řtalřžégo bęđię *KochJez* A3.

a. *Zmierzać do czegoř w wypowiedzi* [w tym: do czego (4), ku czemu (2)] (6) : Pytáćie W.M. do czego to prowadzę *OrzJan* 6; *GosłCast* 39.

Zwroty: »do końca, do kresu, ku końcowi prowadzić« [w tym: rzecz swą (2)] (1:1:1): To thy wřřřtko iáko baczę rzecz fwą do tego krefu prowadziřz/ áby wierni Chřiřtyánie/ [...] ná tym fámym przeřtawáli y te^{go} pilnowáli *CzechRozm* 97, 36v; Com wřřřtko do tego końcá prowadził: áby ludzie [...] vdáli fię do řpráwiędiwych y včřciwych drog *KlonWor ded* **2.

»rzecz swą prowadzić« (3): Bo ku temu rzecz fwą kátechiftá ten nowy prowadzi/ žeby nie tylko Mágiřtrat/ ále teř y káždy zořobná/ mogł zábijác te^{go} ktoby fię z nim w wierze nie zgadzał. *CzechRozm* 101. Cf »do końca prowadzić«.

10. Realizować (3) : Quid istic, si certum est facere facias, [...] I cóž mnie ná tym/ yeřliř to yuřž ták przedřię wřziáľ prowadz że w ymię bože. *Mącz* 341b.

Zwrot: »sw(oj)e przedřięwřięcie (przed się) prowadzić« (2): *KwiatKsiąż* Kv; Uti instituto suo, Swe przedřię wřięcie przed fię prowadzić. *Mącz* 413d.

11. Wywodzić czyjeř pochodzenie [co] (7) :

Zwroty: »liniá rodú (a. urodzenia) [czyjego] prowadzić« [w tym: przez kogo (2), do kogo (2), z kogo (1)] = przedstawiać rodowód [szyk zmienny] (5): Iefli obá Ewánieliřtowie/ Lukařz y Máteuřz/ iedną teř linią prowadzą řrodzenia řozefowego z Dawidá: czyřli ieden řozeffowe rodzice/ á drugi Máryey

opiŕuie. *CzechRozm* 149v, 149v *marg.*, *3v; A Máttheufz przez Abiudá tęż [liniją] prowadzi áz do oycá Iozephá małżonká Máryey. *WujNT* 3, 3.

»orynał swoj [od kogo przez kogo] prowadzić« (1): to nie ieŕt Koŕcioł Chriŕtuŕow/ ktory nie ieŕt Apoŕtołki: to ieŕt/ ktoiy Originalu ŕwego od ktorego Apoŕtołá Chriŕtuŕowego/ przez ŕucceŕŕiá y porządne po ŕobie Páłterzow náłtępowánie nieprowadzi *WujJud* 132.

»rzecz swá[od kogo] prowadzić« (1): iáko to może być/ żeby obá Ewánieliŕtowie iednegołz Iozefá narod opiŕowáli/ gdy ieden z nich rzecz ŕwá od Sáłomoná/ á drugi od Náátaná prowadzi *CzechRozm* 150.

12. Pouczáć, skłaniać [w tym: kogo (4)] (7) :

prowadzić do czego (4): [Ireneus] nápiŕał [...] liŕt Koryntczykom prowadząc ie do pokoju *ReszPrz* 31; Iáko dziećci nie zaráz do wielkich y trudnych náuk prowadzą. *SkarKaz* 275a. *Cf* *prowadzić* czym do czego.

prowadzić dla czego (1): Officii caussa persequi aliquem. Dla obyczayów dobrych/ dla záchowánia á wziętoŕcy poŕpolitey kogo prowadzić. *Mącz* 115d.

prowadzić czym do czego (2): Náđ iáŕne rofkazánie páńikie/ ktory wŕzędzie ŕwoim zwolenniko^m pánowánie y przodkowánie frodze zákázował/ á do pokoju przykładem ŕwy^m prowadził. *WujJudConf* 151v; A tey prawdy zbáwienney do ktorey was tymi rozmowámi prowadzę/ gdybyŕcie iá raz poználi/ żadnemu ŕobie wydzieráć nie dopuŕzczáycie. *CzechRozm* A8v.

prowadzić ku czemu (2): *LibMal* 1544/91; ktorzyby mu nic nigdy dobrego ráđzić nie mieli/ iedno wŕzytko złe: [...] ku ŕzkodzie/ vpadkowi y zginieniu prowadząc. *CzechRozm* 227.

Szereg: »prowadzie i przywodzić« (1): Aczkołwyek pan grabowŕky kv cznocie y zawzdi prowadzil y przywodziel nyeynaczey yedno oczyecz yego wláŕny. *LibMal* 1544/91.

13. Wytyczáć coŕ o kŕształcie liniowym [co] (3) : Ducere sulcos, Zagony czinić álbo prowadzić. *Mącz* 95d.

Zwroty: »drogę prowadzić« (1): [Turek o tym myŕli] iż iákoby ŕobie przed láty przez ziemię Węgiérŕką torował drogę do Polŕki/ ták y teraz tęż áby przez Polŕkę mógl do Niemiec prowadzić *OrzJan* 134.

»granice prowadzić« (1): A wŕzákże ŕię grunty kráŕć owi ludźie zdádzá/ Co krzywo y nieŕłufnie gránice prowadzą *KlonWor* 4.

14. Być dojŕciem; przen (5) :

Fraza: »droga, ŕcieżka prowadzi« [w tym: do kogo, do czego (2), dokąd (2); żeby (1)] (3;2): *MurzNT* 29v; Iż Pan Kryŕtus łam ieŕt thylko drogá do niebá: á iż wŕzyŕtki inŕze ŕcieŕŕki prowadzą do pieklá. *KrowObr* B; Gdyż nam do miłey cnoty bárzo ciáŕna drogá/ Ktora iedno tá łamá prowadzi do Bogá. *RejWiz* 89; Sá [księgi Pisma ŕw.] nam też práwie proŕtá á pewná drogá/ ktora nas niepochybnie prowadzi/ żebychmy tułaiác ŕię nie błáđžili *BibRadz* *3v; [Rzeczpospolita] drogę proŕtá zárzućiwŕzy/ wdáłá ŕię iákáŕŕ džiwná ŕcieŕŕzká/ ktora nie táł gdzie iŕć potrzebá/ prowadzi *GórnRozm* K3v.

15. Powodowáć, być przyczyną, doprowadzáć [w tym: kogo (9)] (15) :

prowadzić do czego (9): *GrzegRóżn* A3; kiedy bárzo tá to ropá ćiecze/ do ŕuchot człowieká prowadzi *Oczko* 15; *GórnRozm* D4v *marg*; ámbicya ieŕt Szaleńŕtwo tákie/ ktore człowieká do

nieśprawności y do złego końca prowadzi. *Phil K*, L4; tak rośkaż stanać mym grzechom y złym fłonnościom moim/ ktore mię do tey śmierci prowadzi. *SkarKaz* 387b, 384a, 638a. *Cf* *prorowadzić od kogo do kogo*.

prorowadzić od kogo do kogo, od czego do czego (1): między infzymi potwornymi dofyć gadkami [...] tá fie nazarzliwza wprowadzać też była poczęła: [...] ktora ludzi od chrystufa do Moyżefza/ [...] od przymierza nowego/ do testamentu starego/ prowadzi. *CzechRozm* A6v.

prorowadzić k(u) czemu (3): *NiemObr* 85; Wiernymci śmierć nie wadzi/ bo k radości prowadzi *ArtKanc* R19v; *ZawJeft* 27.

prorowadzić w co (1): á iáko cię [ci ludzie] nie tylo w to sprośne á vporne odzłczepieństwo/ ále y winę [lege: w ine] zbawienia twego niebezpieczności/ prowadzi. *SkarJedn* 338.

Zwrot: »za sobą prowadzić [co]« (1): że niemoc/ álbo on ból/ śmierć tak bárzo straszliwą á nieodwłócną zá sobą prowadzi *Oczko* 1v.

Przen (1) : IVż przywiódł czas dwu koniu/ woła by wsiadali/ A w drogę ná którym chcą żeby wyjeżdżali. Prawda powinna Bogu ná białego radzi: Fałz wronęgo zálęca/ co w piekło prowadzi. *KochMRot* B4v.

Synonimy: 1. iść, wieść; c.a. gnać, pędzić, poganiać, popędzać; 2. posyłać; 3. wieść; 6. kierować, styrować; 7. czynić, działać, postępować; 10. pełnić, spełniać, wypełniać; 11. wieść, wywodzić; 12. nakłaniać, namawiać, skłaniać; 13. wytykać.

Formacje współrdzenne: doprowadzić, doprowadzić się, naprowadzić, odprowadzić, poprowadzić, poprowadzić się, prowadzić się, przeprowadzić, przeprowadzić się, przyprowadzić, przyprowadzić się, rozprowadzić, rozprowadzić się, sprowadzić, sprowadzić się, uprowadzić, wprowadzić, wprowadzić się, wyprowadzić, wyprowadzić się, zaprowadzić, zaprowadzić się; doprowadzać, odprowadzać, posprowadzać się, prowadzać, przeprowadzać, przeprowadzać się, przyprowadzać, rozprowadzać, sprowadzać, wprowadzać, wprowadzać się, wyprowadzać, wyprowadzać się, zaprowadzać.

Cf **PROWADZĄCY, PROWADZENIE, PROWADZONY**